

MEZONOT BREAD – So Why Do Some People Wash On It?

מס' ברכות דף מ"ב ע"ב

רב יהודה הוה עסיק ליה לבריה בי רב יהודה בר חביבא. אייתו לקמיהו פת הבאה בכסנין. כי אתא, שמעיהו דקא מברכי "המוציא". אמר להו: מאי "ציצי" דקא שמענא? דילמא "המוציא לחם מן הארץ" קא מברכיתו? אמרי ליה: אין. דתניא, רבי מונא אמר משום רבי יהודה: פת הבאה בכסנין מברכין עליה "המוציא", ואמר שמואל: הלכה כרבי מונא. אמר להו: אין הלכה כרבי מונא אתמר. אמרי ליה: והא מר הוא דאמר משמיה דשמואל לחמניות מערבין בהו, ומברכין עליהו "המוציא"? שאני התם דקבע סעודתיה עליהו, אבל היכא דלא קבע סעודתיה עליהו – לא.

שלחן ערוך או"ח סי' קס"ח סע' ז'

פת הבאה בכיסנין,

- ויש מפרשים: פת שעשוי כמין כיסים שממלאים אותם דבש או סוקר ואגוזים ושקדים ותבלין, והם הנקראים רישקלא"ש די אל חש"ו;
- ויש אומרים שהיא עסה שערב בה דבש או שמן או חלב או מיני תבלין ואפאה, והוא שיהיה טעם תערובת המי פרות או התבלין נכר בעסה, ויש אומרים שזה נקרא פת גמור, אלא אם כן יש בהם הרבה תבלין או דבש כמיני מתיקה שקורין לעקי"ף שכמעט הדבש והתבלין הם עקר, וכן נוהגים (רש"י וערוך וכן יש לפרש דעת רמב"ם);
- ויש מפרשים שהוא פת, בין מתבלת בין שאינה מתבלת, שעושים אותם אמתם כעבים יבשים ובוססין אותם, והם הנקראים בישקוני"ש, והלכה כדברי כלם שלכל אלו הדברים נותנים להם דינים שאמרנו בפת הבאה בכסנין.

שו"ע או"ח סי' קס"ח סע' ו'

פת הבאה בכסנין, מברך עליו: בורא מיני מזונות, ולאחריו: ברכה אחת מעין שלש; ואם אכל ממנו: שעור שאחרים רגילים לקבע עליו, אף על פי שהוא לא שבע ממנו, מברך עליו: המוציא וברכת המזון; ואם מתחלה היה בדעתו לאכל ממנו מעט, וברך: בורא מיני מזונות, ואחר כך אכל שעור שאחרים קובעים עליו, וברך עליו ברכת המזון, אף על פי שלא ברך המוציא תחלה; ואם אכל שעור שאחרים אין קובעים עליו, אף על פי שהוא קובע עליו, אינו מברך אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש, דבטלה דעתו אצל כל אדם.

משנה ברורה

כתבו האחרונים

- דאם אכלו לבדו צריך שיאכל שיעור שאחרים רגילים לשבוע ממנו לבדו
- ואם אכלו עם בשר או דברים אחרים שמלפתים בו הפת סגי כשאוכל שיעור שאחרים רגילין לשבוע ממנו כשאוכלין ג"כ עם דברים אחרים
- אך אם אכלו לבדו ושבוע ממנו אף שאחרים לא היו שבעין ממנו לבדו אבל כיון שאם אכלו אותו עם דברים אחרים היו שבעין ממנו ג"כ לא אמרינן בטלה דעתו וצריך לברך עליו המוציא ובהמ"ז.

ערוך השלחן

ודע שכמה גדולים צעקו ככרוכיא על מה שנתפשט בדורינו בכל המדינה שבעת איזה שמחה עורכים שלחן עם כמה מיני דגים וכמה מיני בשר, ואוכלים עם פת הבאה בכיסנין ואוכלים בלא נטילת ידים ובלא 'המוציא' וברכת המזון, אלא בברכת 'מזונות' ולבסוף 'על המחיה', ואוכלים הרבה מאוד מהגלוסקאות ומחלה האפוי על שמן שקורין בוימי"ל חלה. ואין שום ספק בזה דצריכין ליטול ידיהם ו'המוציא' וברכת המזון, ואפילו אם יזהרו שלא לאכול הרבה מהפת, מכל מקום הא לדעת הגדולים שבסעיף הקודם אם שבעו מהלפתן חייבים ליטול ידיהם וכו' אף כשאוכלים מעט פת, ובוודאי כד' ביצים אוכלים. ורק מעט מהיראים נזהרים בישבם על שלחן כזה לבלי לאכול הרבה, או שנוטלים ידיהם ומברכים 'המוציא' על פת סתם, אבל רוב המון ישראל אין שומרים עצמם מזה. על כן בוודאי חלילה לעשות כן, אך אין בידינו למחות כידוע. (וכדי ללמד קצת זכות נראה לעניות דעתי קולא מלשון הרי"ף בעניין זה, שכתב בזה הלשון: "מסקנא: היכא דאכל לה בתורת כיסנין מברך 'בורא מיני מזונות' וכו', והיכא דאכל לה בתורת קביעותא - מברך עליה 'המוציא' וג' ברכות" עכ"ל. ומשמע מלשון דאינו תלוי בשיעור קביעת הסעודה אלא באופן האכילה, בין ההכנה לאכילת עראי ובין ההכנה לאכילת קבע. וזה ידוע שבאכילת סעודה גמורה פושטין הבגדים העליונים ויושבים סביב השלחן, אבל באכילת אלו חוטפין ואוכלין כמה שהן בלי הכנה, ויש אוכלין מעומד ומהלך כידוע וסוברים דזה לא מקרי קביעת סעודה. וזה שאמרו בגמרא: "כל שאחרים קובעין וכו'" צריך לדחוק לפירוש זה גם כן באופן שכתבנו, וכל ירא אלקים ירחק את עצמו מזה, והוא רחום יכפר עון).

שו"ת מנחת אשר ח"ב סי' כ"ב

רוצים לקבוע סעודה, ורבים משתבשים לחשוב דכל שאוכלים כתחליף לסעודה סעודה הוא וטעות היא זו, דמה שאוכלים כאשר אין רוצים לקבוע סעודה היפך גמור מסעודה קבועה הוא.

ומעולם לא שמענו שיגישו לחמניות מזונות לבני משפחה המסבים לסעודת נישואין או לאנשים שבאים לדינר מוכרד ויושבים שעתים בסעודה, ולא נוהגים להגיש לחמניות אלא אלא באירועים שבהם בנ"א נכנסים ויוצאים ואינם מתכוונים לשהות אלא זמן מועט, וככולעו כך פולטו, וחוטפים ואוכלים ואצים רצים לזרעם כגון בבר מצוה ומסיבת אירוסין וכדו', והרי זה ההיפך הגמור של קביעת סעודה.

ובאמת הייתי סבור דלחמניות אלה אין מברכין עליהם המוציא וברכהמ"ז אף אם יאכלו שיעור קביעת סעודה, דכבר ביארתי במק"א (עין לקמן אות ג') דאין דין פת הבא בכסנין אלא במה שלפעמים קובעין עליו סעודה, אבל ברוגלך ועוגת שוקולד וכדו' שלעולם אין קובעין עליהם סעודה לעולם אין מברכין עליהם המוציא וברכהמ"ז אף אם קבע עליהם סעודה דבטלה דעתו, ולכאורה ה"ה בלחמניות מזונות. אך מסופקני, משום דבכל הארוחות הכשרות במטוסים מגישים לחמניות מזונות, והרי ארוחות

ללחמניות רגילות, ומשום כן נראה שפי שאכן יש דין פהבכ"כ על לחמניות אלה, אך כל עוד אינו אוכל בקביעות גמורה שיעור שקובעים עליו סעודה, ברכתן בורא מיני מזונות ומעין שלש.

(וכבר הארכתי במק"א (עין לקמן סימן כ"ג אות ג') דכל שהמי פירות רוב כנגד המים הוי **פהב"כ**, ע"ש).

הנה ידעתי גם ידעתי שרבים סבורים שלחמניות אלה דינן כפת לכל דבר וברכתן המוציא, וכל האוכל כזית מהן צריך לברך בהמ"ז. ושני טעמים אמרו לביסוס שיטתם: א. לשיטת הרמ"א דאין דין פת הבכ"כ אלא כאשר מי הפירות והתבלינים הם עיקר הטעם אבל בלחמניות אלה אין טעם המ"פ עיקר כנגד טעם העיסה, וא"כ לשיטת הרמ"א יש לברך המוציא ובהמ"ז. ב. כיון שדרך לאכול לחמניות אלה במקום לחמניות המוציא והם מיועדים לקביעת סעודה, דין פת עליהם.

וזאת לפי המבואר בדברי הראשונים דבאמת פת הבכ"כ לחם גמור הוא וחייב בחלה, אלא לפי שאין אוכלין ממנה אלא מעט ואין קובעין סעודה עליה אין ברכתה אלא במ"מ ומעין שלש ולפי שלחמניות אלה אכילתן כמו לחמניות רגילות, ברכתן המוציא ובהמ"ז.

ולענין ד' טעות בידם, ולחמניות אלה דינן כפת הבאה בכיסנין לכל דבר ואין דינן כפת אא"כ אכל שיעור שאחרים קובעים עליו סעודה. ויסוד הדבר דגדר פת לגבי ברכת המוציא ובהמ"ז אינו אלא במה שרגילים בנ"א לקבוע עליו סעודה, ולחמניות אלה אין רגילין כלל לקבוע עליהם סעודה ואין אוכלים אותם אלא במקום שאין

אלה סעודה גמורה הם, ולכאורה הוי קביעת סעודה, אלא משום שחברות התעופה אין בידם לתת אפשרות סבירה של נטילת ידיים לאנשים רבים, מעדיפים הם להגיש לחמניות אלה, וא"כ יש שקובעים סעודה על לחמניות אלה.

ואפשר שגם בבית יש ואדם קובע סעודה על לחמניות אלה, ועוד שדומים הם